Länsstyrelsen
Norrbotten

Överförmyndarnämnden för Bräcke, Berg och Härjedalens kommuner
ofn@bracke.se

# Inspektion hos Överförmyndarnämnden för Bräcke, Berg och Härjedalens kommuner

## Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) anser, vid en samlad bedömning, att Överförmyndarnämnden för Bräcke, Berg och Härjedalens kommuner (överförmyndarnämnden) generellt arbetar i enlighet med gällande lagstiftning. Ärendena handläggs överlag på ett lämpligt och rättssäkert sätt. De brister som uppmärksammats är dock av sådan typ att den sammantagna bedömningen blir viss kritik.

Länsstyrelsen avslutar ärendet genom detta protokoll.

## Allmänt om inspektionen

Av föräldrabalken, FB, och ställföreträdarförordningen (2026:667) framgår att länsstyrelsen ska inspektera överförmyndarnämnden varje år och att tillsynen syftar till att granska om överförmyndarnämndens handläggning följer reglerna i föräldrabalken, ställföreträdarförordningen och andra relevanta författningar samt även i övrigt sker på ett rättssäkert och lämpligt sätt. Länsstyrelsen ska enligt förordningen alltid kontrollera överförmyndarens register och ett urval av akter. Granskningen avser generellt två år tillbaka i tiden.

Länsstyrelsen har granskat överförmyndarnämnden den 4 november 2026 i verksamhetens lokaler i Bräcke. I den gemensamma överförmyndarnämnden ingår Bräckes, Bergs och Härjedalens kommuner. Vid inspektionen närvarade överförmyndarnämndens ordförande Knut Richardsson, vice ordförande Inger Wetterstrand samt handläggare.

## Länsstyrelsens tillsynsinriktning 2025–2026

Länsstyrelsen kontrollerar under åren 2025–2026 särskilt överförmyndarens handläggning enligt nedanstående.

- Överförmyndarens granskning av ospecificerade poster i redovisningshandlingar
- Överförmyndarens handläggning vid byte av ställföreträdare
- Överförmyndarens handläggning av inkomna klagomål mot ställföreträdare
- Överförmyndarens uppföljning av uttagsmedgivande från omyndigas bankkonton

Länsstyrelsen konstaterar att det överlag finns välfungerande rutiner i samtliga avseenden. Eventuella anmärkningar i dessa delar framgår nedan.

## Delegationsordning

För överförmyndarnämndens verksamhet finns en fastställd delegationsordning vilken länsstyrelsen tagit del av inför inspektionen.

## Överförmyndarnämndens expeditionstider

Länsstyrelsen konstaterar vid besöket att information om överförmyndarnämndens expeditionstid finns uppsatt i kommunens reception (jfr 6 kap. 3 § andra stycket ställföreträdarförordningen).

## Diarieföring och akthantering

Länsstyrelsen konstaterar att det är god ordning i samtliga akter. Samtliga handlingar som granskas överensstämmer med ordningen i dagboksbladet.

## Tjänsteanteckningar

Länsstyrelsen har vid aktgranskningen noterat att överförmyndarnämnden genomgående upprättar tjänsteanteckningar rörande handläggningsåtgärder och intern hantering i akterna.

För att akterna inte ska betungas av material som inte har betydelse för pågående ställföreträdarskapsärenden bör

överförmyndarnämnden se över sina rutiner kring vad som ska dokumenteras i akterna (jfr 27 § förvaltningslagen [2017:900], FL).

## Tjänsteskrivelser i akterna

Länsstyrelsen konstaterar att det förekommer att tjänsteskrivelser med beslutsförslag från överförmyndarverksamheten till överförmyndarnämnden finns diarieförda i akterna.

En förvaltning kan vanligtvis inte anses vara självständig i förhållande till sin beslutande nämnd. Tjänsteskrivelser som utväxlas däremellan blir därför inte på den grunden inkomna respektive upprättade (jfr t.ex. Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden RÅ 1969 ref. 9, RÅ 1987 ref. 29 och RÅ 1993 not. 118).

Eftersom överförmyndarverksamheten när den avger tjänsteskrivelser till överförmyndarnämnden inte är ett självständigt organ i förhållande till överförmyndarnämnden har tjänsteskrivelserna därmed inte kommit in till myndigheten i den mening som avses i 2 kap. 9 § tryckfrihetsförordningen (1949:105) (TF) eller upprättats genom expediering i den mening som avses i 2 kap. 10 § TF. Tjänsteskrivelserna är inte heller, i den mening som avses i 2 kap. 8 § TF, att anse som upprättade hos överförmyndarkontoret. De är sålunda inte allmänna handlingar (jfr RÅ 1987 ref. 29).

Mot bakgrund av ovanstående är tjänsteskrivelser inte att hänföra till allmänna handlingar, som ska diarieföras, förrän de ärenden till vilka de hänför sig är slutbehandlade av överförmyndarnämnden.

## Årsräkningar

Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare ska före den 1 mars varje år i en årsräkning till överförmyndarnämnden redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som har stått under ställföreträdarens förvaltning. Årsräkningen ska avges på heder och samvete (se 14 kap. 15 § FB). Detsamma gäller i vissa fall föräldrar (se 13 kap. 14 § FB). Överförmyndarnämnden ska, i enlighet med 16 kap. 3 § FB, granska ställföreträdares verksamhet med ledning av bl.a. de årsräkningar som har lämnats. Denna granskning av årsräkningarna är huvudmannens garanti för att tillgångarna används på ett sätt som är till personens fördel. Det är bl.a. därför viktigt att årsräkningarna granskas inom rimlig tid. Enligt JO är sju månader för att granska en årsräkning för lång tid (se JO:s beslut 5172-2008).

Överförmyndarnämnden har vid det avslutande samtalet uppgett att samtliga årsräkningar kommer vara granskade innan året är slut. Länsstyrelsen har därmed inget att anmärka vad gäller tiden för överförmyndarnämndens granskning av årsräkningar.

Av akt 3549 framgår att överförmyndarnämnden upplyst ställföreträdaren om att inlämnad årsräkning inte anses som inkommen handling förrän redogörelsen lämnats in. Länsstyrelsen konstaterar dock att överförmyndarnämnden saknar stöd för att underlåta att diarieföra årsräkningen som inkommen handling även om redogörelsen inte inkommit (jfr 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400] samt 2 kap. 4 och 9 §§ tryckfrihetsförordningen).

I akt 3953 har enligt aktens dagboksblad årsräkningen för 2025 inkommit till överförmyndarnämnden, men handlingen saknas i akten. Länsstyrelsen erinrar om att det bör framgå i akten om handlingar förvaras någon annanstans i väntan på till exempel granskning.

## Klagomålshantering

Vid aktgranskningen noterades det att överförmyndarnämnden i ett ärende (akt 43) vid flera tillfällen mottagit skrivelser med klagomål från huvudmannen rörande dennes ställföreträdare. Skrivelserna är kommunicerade med ställföreträdaren och därefter har en tjänsteman via e-post meddelat att överförmyndarnämnden inte går vidare med klagomålen. Länsstyrelsen konstaterar att när överförmyndarnämnden utrett ett klagomål på en ställföreträdare och kommit fram till att det saknas skäl för åtgärd, t.ex. entledigande, ska ärendet avslutas genom ett formellt beslut och parterna ska underrättas om innehållet i beslutet samt hur det överklagas (jfr 33 § FL). Ett avslagsbeslut rörande byte av ställföreträdare ska lyftas till nämnden för avgörande (19 kap. 14 § andra stycket FL). Överförmyndarnämnden kan inte undgå kritik i det enskilda ärendet för sin hantering av inlämnade klagomål och bör säkerställa att det finns fungerande rutiner i detta hänseende.

## Omprövning av förvaltarskap

Enligt 3 kap. 3 § ställföreträdarförordningen ska överförmyndaren årligen särskilt granska samtliga förvaltarskap som står under överförmyndarens tillsyn för att pröva om det finns skäl att ansöka

om att förvaltarskapet ska begränsas eller upphöra. En anteckning om granskningen ska göras i akten.

Av akt 3416 framgår att överförmyndarnämnden underlåtit att ompröva förvaltarskapet år 2024 och 2025. Vid det avslutande samtalet framkom att orsaken till underlåtenheten berott på att ställföreträdarskapet var felaktigt registrerat i överförmyndarnämndens system. Länsstyrelsen konstaterar dock, trots denna förklaring, att förvaltarskap till sin karaktär är en ingripande åtgärd i en persons liv och inte bör pågå längre än vad som är absolut nödvändigt, varför överförmyndarnämnden inte kan undgå allvarlig kritik i det enskilda ärendet.

## Tillgångsförteckning

Av 14 kap. 1 § FB följer bl.a. att förordnade förmyndare, gode män och förvaltare inom två månader efter förordnandet ska lämna en förteckning till överförmyndaren över den egendom som de förvaltar. Förteckningen ska avges på heder och samvete. Skyldigheten att lämna en förteckning gäller inte vid byte av förordnad förmyndare, god man eller förvaltare.

Av akt 5275 framgår av en tjänsteanteckning att den nya ställföreträdaren, efter byte, ska upprätta en tillgångsförteckning i stället för den tidigare ställföreträdaren. Som framgår ovan saknas dock stöd för denna hantering.

## Uttagsmedgivanden från överförmyndarspärrat konto

Pengar som har satts in på bank får i enlighet med 14 kap. 8 § FB inte tas ut utan överförmyndarnämndens samtycke. Om uttag ska ske från överförmyndarspärrat konto är det viktigt att det finns en ansökan där syftet med uttaget framgår. Vid begäran om uttag från överförmyndarspärrat konto ska överförmyndarnämnden göra en skälighetsbedömning, dvs. en bedömning om syftet och beloppet är rimligt med hänsyn till bl.a. huvudmannens ålder och behov. Beslutet om uttagsmedgivande ska finnas i akten. Länsstyrelsen vill också erinra om motiveringsskyldigheten enligt 32 § FL, som även gäller vid gynnande beslut. Överförmyndarnämnden ska vidare kontrollera uttaget genom att inhämta verifikat att uttaget gjorts i överensstämmelse med ansökan. Om en ansökan om uttag avslås är det också av vikt att avslagsbeslutet förses med en överklagandehänvisning (jfr 20 kap. 4 § FB och 33 § FL).

Länsstyrelsen noterar att det genomgående saknas beslutsmotivering med skälighetsbedömning i samband med överförmyndarnämndens beslut om uttagsmedgivanden, se t.ex. akterna 1702 och 3818. Överförmyndarnämnden bör se över sina rutiner i detta hänseende.

I akt 3818 framgår vidare att överförmyndaren har ”makulerat” ett uttagsmedgivande. Överförmyndarnämnden bör se över sina rutiner avseende detta för att säkerställa att beslut endast ändras i enlighet med förvaltningslagens bestämmelser (jfr 36–38 §§ FL).

## Övrigt

I akterna 876, 3549, 1702, 43, framgår uppgifter om andra huvudmän. Uppgifterna bör maskas omgående.

## Deltagande vid inspektionen

Inspektionen genomfördes av Hanna Mörtberg och Sofia Sandelid.

Protokollet har upprättats av Sofia Sandelid och justerats av Hanna Mörtberg.

*Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.*

## Bilagor

Lista över granskade akter

Bilaga till tillsynsrapport

## Kopia till

JOkansli2@jo.se

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och revisorerna i Bräckes, Bergs och Härjedalens kommuner

# Lista över granskade akter

| | | |
|---|---|---|
| 3866 | Godmanskap | Utan anmärkning |
| 5121 | Förmynderskap | Utan anmärkning |
| 5275 | Godmanskap | Tillgångsförteckning efterfrågad av ny förordnad ställföreträdare. |
| 3549 | Godmanskap | Årsräkning inte ansetts inkommen pga. utebliven redogörelse. Uppgift om annan huvudman i akt. |
| 527 | Förvaltarskap | Utan anmärkning |
| 3818 | Förvaltarskap | Makulerat uttagsmedgivande. Beslutsmotivering saknas. |
| 1702 | Förvaltarskap | Uppgift om annan huvudman i akt. Beslutsmotivering saknas. |
| 43 | Godmanskap | Uppgift om annan huvudman i akt. Saknas formella beslut rörande klagomål mot ställföreträdare. |
| 2282 | Förvaltarskap | Tjänsteskrivelse diarieförd innan nämndsbeslut. |

| | | |
|---|---|---|
| 3416 | Förvaltarskap | Förvaltarskap inte omprövat år 2024 och 2025. |
| 3953 | Förmynderskap | Årsräkning för år 2025 saknas i akt. |
| 876 | Godmanskap | Uppgift om annan huvudman i akt. |

# Information om protokoll för tillsyn av överförmyndarnämnden

Med anledning av att kommunstyrelsen och kommunfullmäktige är högsta beslutande organ i kommunen får ni en kopia av länsstyrelsens tillsynsprotokoll.

Länsstyrelsen har utifrån föräldrabalken samt ställföreträdarförordningen (2026:667) inspekterat överförmyndarverksamheten i er kommun, nedan överförmyndarnämnden. Vid inspektionen ska länsstyrelsen granska om överförmyndarnämndens handläggning följer reglerna i föräldrabalken, ställföreträdarförordningen samt att handläggningen i övrigt sker på ett rättssäkert och lämpligt sätt.

Länsstyrelsen ska vid tillsynen kontrollera det register som överförmyndarnämnden är skyldig att föra och ett urval av akter.

Tillsynsprotokollet innehåller en sammanfattande bedömning. Det är vid denna bedömning länsstyrelsen tar ställning till om granskningen ska föranleda kritik mot överförmyndarnämnden. Länsstyrelsen använder en fyrgradig kritikskala som utgörs av formuleringarna *viss kritik*, *kritik*, *allvarlig kritik* och *ansökan om entledigande*. Om granskningen inte påvisar några brister eller endast påvisar ett fåtal brister av ringa art som inte föranleder kritik framgår det i stället av den samlade bedömningen.